

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/204

Karar No.:1963/179

Karar tarihi:8/7/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:13.11.1963/11554

Davacı : Türkiye İşçi Partisi.

Dâvanın konusu : 4/7/1934 günlü ve 2559 sayılı Polis Vazife ve salâhiyet Kanununun 2 maddesinin B bendinin ikinci cümlesinin Anayasa'nın 125. maddesine ve 6. maddesinin Anayasa'nın 21. maddesine ve her iki hükmün Anayasa'nın temel ilkelerine aykırı bulunması itibariyle iptali istenmiştir.

İnceleme : Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15. maddesi gereğince yapılan ilk incelemede dâvanın Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu'nun 10/2/1963 günlü toplantısında Anayasa'ya aykırı kanunların iptali için dâva açılması hususunda Merkez Yönetim Komitesine tam yetki verilmesine dair karara dayanılarak adı geçen komite tarafından 14/2/1963 günlü toplantıda alınan karar gereğince açıldığı dosyada mevcut karar örneklerinin incelenmesinden anlaşılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkında ki 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı kanunun 25. maddesinin 1 sayılı bendi uyarınca siyasî partiler tarafından Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açma yetkisi, tüzüklerine göre en yüksek merkez organlarının en az üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine genel başkanlarına veya vekillerine aittir.

Türkiye İşçi Partisi Tüzüğü'nün 9 uncu maddesinde Partinin organları (Büyük Kongre, Genel Yönetim Kurulu, Merkez Yönetim Komitesi..) olarak gösterilmiştir.

Bu durum karşısında dâvanın 44 sayılı kanun hükümlerine göre açılmış olup olmadığı görüşülmüş ve sonuçta Türkiye İşçi Partisi Merkez Yönetim Komitesi'nin, Parti Tüzüğü'nün 17. maddesinde belirtildiği üzere partinin en yüksek merkez organı olduğuna, bu organın iptal dâvası açılması hakkında karar vermesinin 44 sayılı kanunun 25. maddesinin I. sayılı bendine uygun bulunduğu Üyelerden İsmail Hakkı Ülkmen, İbrahim Senil, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün (Dâva açma kararının Parti Tüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca partinin en yüksek merkez organı olan Genel Yönetim Kurulunca) ve Üyelerden Şemsettin Akçoğlu'nun da (Partinin en yüksek organı olan büyük kongrece) verilmesi gerektiği yolundaki muhalefetleri ile ve oy çokluğu ile;

Dosyada eksiklik bulunmadığı ve Başvurmanın Anayasa'nın 151. ve geçici 9. maddeleriyle 44 sayılı kanunun 21., 25., 26. ve geçici 5. maddelerine uygun olduğu anlaşılmakla esasın incelenmesine;

Birden fazla kanun ile ilgili çeşitli hükümlerin iptalini bir dilekçe ile istenmiş olması, incelemeleri ve dâvanın çözümlenmesini zorlaştıracığından her kanuna ilişkin hükümler için örnekler çıkarılmak suretiyle ayrı birer dosya teşkiline ve dâvaların böylece ayrılmasına, oybirliği ile;

Karar verildikten sonra, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendinin ikinci cümlesi ile 6. maddesinin Anayasa'ya aykırı bulunduğu iddiasını kapsayan ve 1963/174 sayılı esas dâva dosyasından ayrılan iş bu dâva dolayısıyla hazırlanan rapor, dâva dilekçesi iptali istenen kanun hükümleriyle Anayasa'nın ilgili maddeleri ve her ikisinin gerekçeleriyle komisyon raporları ve meclis müzakere tutanakları okunarak gereği görüşülüp düşünüldü :

Gerekçe:

1- Davacı, dâva dilekçesinde, Anayasa'nın temel ilkelerine dair görüşünü genel olarak açıkladıktan sonra, konu ile ilgili özel gerekçesinde 2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendinin ikinci cümlesi ile polis'in göreceği vazifelerde yetkili âmirden verilecek emirlerde Memurin Kanununun 40. maddesi hükmü carî olmayacağı esasının konulmuş olmasının, polisi, görevinin yaparken âmirinden aldığı emin, suç teşkil etse bile, düşünmeden yerine getirmek zorunda bıraktığını, bunun ise Anayasa'nın 125. maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek mezkûr hükmün iptalini istemiştir.

Memurin Kanununun 40. maddesi, memurun, yetkili âmirden aldığı emrin yönetmelik, tüzük ve kanun hükümlerine aykırı olduğunu görürse bunu âmirine bildireceğini, âmiri ısrar ederse memurun bütün sorumluluğun kendi âmirine ait olduğunu yazı ile bildirerek emri yerine getireceğini bu misli emirlerin kanunen cürüm teşkil eden mevaddan bulunması lâzım geldiğini ve aksi halde memurun bu emri hiç bir surette yerine getirmiyerek keyfiyeti daha yüksek makama bildireceğini âmir bulunmaktadır.

2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendine (Polisin göreceği vazifelerde selâhiyetli âmirden verilecek emirlerde Memurin Kanununun 40. maddesi hükmü cari değildir.) hükmü konulmak suretiyle Memurin Kanununun 40. maddesinin (Konusu suç teşkil eden emrin hiç bir suretle yerine getirilemeyeceği) şeklindeki hükmü, polis memurları için bertaraf edilmiş bulunmaktadır.

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesi, kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimsenin üstünden aldığı emri yönetmelik, tüzük, kanun ve Anayasa hükümlerine aykırı görürse yerine getirmiyerek bu aykırılığı emri verene bildireceğini, ancak üstü emrinde ısrar eder ve bu emri yazı ile yenilerse emri yerine getireceğini, bu halde emri yerine getirenin sorumlu olmayacağını belirttikten sonra (Konusu suç teşkil eden emir, hiç bir surette yerine getirilmez, yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğin in korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.) hükmünü koymuştur.

Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendinin ikinci cümlesi, kanuna, Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu tarafından eklenmiştir. Komisyon raporunda bu hükmün gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir.

(Polisin Selâhiyetli âmirleri tarafından verilecek emri derhal infaz etmeleri vazifelerinin ehemmiyet ve müstaceliyet noktasından mültezem bulunduğundan Memurin Kanununun 40. maddesinde mevcut ve âmirin vereceği emre müteallik umumi hükümlerin polis vazifelerinde cari olmayacağı kaydolunmuştur. Şu kadar ki polis âmirlerinin vereceği bir emrin sarîh ve fahiş bir surette kanunsuzluğu anlaşılabilir hususlardan olmaması pek tabii olup, maddeye ilâve edilen fıkra ile bu kabil açık surette takdiri mümkün olan kanunsuzluklardan dolayı mahza âmirden emir verilmiş diye teveccüh edecek kanunî mesuliyetlerin polisin mutlak surette beri olacağı kastedilmemiştir).

Adalet Komisyonunun bu gerekçesinden her ne kadar Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendine eklenen ve davacı tarafından iptali istenen hüküm ile konusu suç teşkil eden emirlerin polis tarafından yerine getirilmesinin kastedilmediği anlaşılmakta ise de yetkili âmir tarafından verilecek emirlerin yönetmelik, tüzük, veya kanun hükümlerine fahiş surette aykırı olup olmadığının takdiri her zaman kolayca kabil olmayacağı gibi bu hüküm, polisi, Memurin

Kanununun 40. maddesi hükmünden mutlak surette istisna etmiş olduğundan, konusu suç teşkil eden emirlerin dahi infaz edilmesi gerekeceği hakkında bir anlayışa da müsait bulunmaktadır.

Halbuki Anayasa'nın 125. maddesinin ikinci fıkrasıyla konusu suç teşkil eden emirlerin hiç bir suretle, yani âmir, emrini yazılı olarak yenilese dahi, yerine getirilemeyeceği ve yerine getiren memurun âmirin den aldığı yazılı emre dayanmasının kendisini sorumluluktan kurtaramayacağı açıkça belirtilmiştir.

Anayasa'nın sözü geçen maddesi, kamu hizmetlerinde âmir ile memurun münasebetini düzenlerken son fıkrasıyla acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnaların saklı olduğunu belirtmek suretiyle, âmir ve memur münasebetlerinde bazı hususların düzenlenmesini de kanun koyucuya bırakmıştır.

Dâva konusu Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendinin ikinci cümlesi, 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sından çok önce yürürlüğe konulmuş olduğundan bu kanunun Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası uyarınca, kanun koyucu tarafından düzenlenmiş bir kanun sayılması mümkün değildir ve; Anayasa'nın sözü geçen maddesi ile yasaklanan bir davranışa yer verir nitelikte olması bakımından da Anayasa'ya açıkça aykırı olan bu hükmün, iptali gerekir.

2- Davacı, dışardan gelen filmlerin gösterilmesini ve içerde yapılacak filmlerin çekilmesini polisin iznine bağlayan ve polise filmleri ve senaryoları, ilgili makamlarla birlikte ve tüzüğüne göre, tetkik ve muayene yetkisini veren Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesi hükmünün Anayasa'nın 21. maddesine aykırı bulmakta ve bu hükmün sanat bilgisi bulunmayan polise verilmesiyle her çeşit filmi sansüre tâbi tutmak ve sonuçta kısmen veya tamamen oynatılmasına engel olmak imkânı tanındığını, Fikir ve Sanat K eserleri Kanununun 1. maddesiyle sanat eserleri arasına katılmış olan sinema filmlerinin zamanımızda diğer sanat kollarına nazaran çok daha büyük bir halk kitlesine hitap etmekte ve etkileyici olmakta bulunduğunu, polise böyle bir yetki verilmesinin Anayasa'nın 21. maddesindeki sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama ve yayma hakkına aykırı bulmakta ve sinema filmlerinin serbest bırakılmasından, genel ahlâk ve adap bakımlarından doğacak sakıncaların önlenmesini yargı mercilerine bırakmanın mümkün olduğu yolunda bazı düşünceler ileri sürmektedir.

Davacı tarafından Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesi şöyledir :

(Hariçten gelen filmlerin gösterilmesi ve dâhilde yapılacak filmlerin çekilmesi polisin iznine bağlıdır. Polis filmlerin ve senaryoların tetkik ve muayene işini alâkalı makamlarla birlikte ve nizamnamesine göre yapar).

Anayasa'nın 21. maddesinin birinci fıkrası da şu hükmü kapsamaktadır.

(Herkes bilim ve sanatı serbestçe Öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir).

Anayasa Komisyonu raporunun bu maddeye ilişkin gerekçesinde (İlk fıkrada bir taraftan ilim ve sanat hürriyeti, diğer taraftan da Öğrenme ve öğretme hürriyeti genel olarak ilân edilmiştir, İlim ve sanata boyunduruk vurmaca totaliter gelişmelerden ve Batı âleminde yaşanmış olan acı tecrübelerden sonra, yeni Anayasalarda çok kere, ilim ve sanatın hür olduğunu açıkça belirtine lüzumu hissedilmiştir. Alman ve italyan Anayasalarını misal olarak zikredebiliriz. Memleketimiz bakımından da hükmün faydalı olacağına kaniiz) denilmektedir.

Bu maddenin Temsilciler Meclisinde görüşülmesi sırasında sinema filmleri ile ilgili hiç bir görüşme açılmamış ve görüşmeler tamamiyle eğitim ve öğretim konularında olmuştur. Buna karşılık kitap ve broşür yayımının izne bağlı tutulamıyacağına ve sansür edilemeyeceğine dair 24. maddenin görüşülmesinde filmlerin önceden incelemeye ve izne tâbi tutulmaması görüşünü savunan bazı üyelerin düşüncelerine karşı Meclis çoğunluğunca sinema filmlerinin Özelliği ve geniş halk kitleleri üzerindeki derin etkisi gözönüne alınarak kültür seviyesi memleketimizden çok üstün durumda olan ve halkının büyük çoğunluğu okur yazar bulunan batı memleketlerinde, bu gün bile, filmlerin sansüre ye izne bağlı tutulduğu ileri sürülerek bu düşünce tasvip edilmemiş ve maddeye sinema filmlerinin yapılmasının ve gösterilmesinin izne bağlı tutulamıyacağı ve sansür edilemeyeceği hakkında hüküm konulmasına dair verilen önerge reddolunmuştur.

Bu müzakerelerden Temsilciler Meclisince bu konunun Anayasa ile düzenlenecek bir mevzuu telâkki edilmediği ve düzenlemenin kanuna bırakıldığı anlaşılmakla beraber Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesi hükmünün Anayasa'ya aykırı olup olmadığını tesbit etmek için bu hükmün Anayasa'nın 21. maddesiyle teminat altına alınan (Bilim ve sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama ve yayma) hürriyetinin özüne dokunup dokunmadığının araştırılması gerekir.

Anayasa'nın 11. maddesi, temel hak ve hürriyetlerin Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilmesine cevaz vermiş ve sınırlamada kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik ilkelerinin dikkat nazarına alınacağını açıklamıştır.

Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesiyle filmlerin gösterilmesine ve çekilmesine izin verilmesi ve filmlerle senaryoların tetkik ve muayene edilmesi işi, sadece polisin takdirine bırakılmamış ve bu işin tüzüğü gereğince ilgili makamlarla birlikte yapılması öngörülmüştür. Bu hükmün ne suretle uygulanacağı, Danıştay'ın incelemesinden geçirilerek Bakanlar Kurulu'nun 19/7/1939 günlü ve 2/11551 sayılı kararı ile yürürlüğe konulmuş ve 29/1/1948 günlü ve 3/6862 sayılı kararı ile bazı hükümleri değiştirilmiş olan tüzük hükümleri ile düzenlenmiştir.

Bu tüzük hükümlerine göre filmlerin kontrol ve muayenesi, Ankara ve İstanbul'da kurulan Özel komisyonlarca yapılmakta, komisyonlarda vali veya tevkîi edeceği bir memurun başkanlığında Emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlükleri ile Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri bulunmaktadır. Bunlardan başka ilgisine göre Genelkurmay Başkanlığı, Ekonomi, Tarım ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarının temsilcileri de komisyona katılmakta ve komisyonca verilen kararlara karşı, gerek ilgililerce yapılacak itirazlar gerekse komisyon üyelerinin temsil ettikleri makamların yeniden tetkik isteği üzerine merkezde İçişleri Bakanlığı erkânından bir zatın başkanlığında emniyet ve Basın Yayın Genel Müdürlükleri, Millî Eğitim Bakanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı temsilcilerinden kurulan ikinci bir komisyonda filmler ve senaryolar yeniden incelenmektedir. Bu komisyonca verilecek karar hakkında idarî yargı yolunun açık bulunduğu da bir gerçektir.

Herhangi bir devletin siyasî propogandasını yapan, bir ırkı ve milleti küçülten, dost devlet ve milletlerin hislerini rencide eden, din propagandası yapan, millî rejime aykırı siyasî, iktisadî ve içtimâî ideoloji propagandası yapan, umumî terbiyeye, ahlâka ve millî duygularımıza aykırı olan askerlik şeref ve haysiyetini kıran ve askerlik aleyhinde propaganda yapan, memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan, cürüm işlemeye tahrik eden, içinde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası sahneler bulunan filmlerle yıpranmış ve gözleri yoracak derecede eskimiş filmlerin gösterilmesine, tüzük gereğince izin verilmemektedir.

Sahibi rıza gösterirse bazı sahneler kesilmek veya ismi değiştirmek suretiyle filmin gösterilmesine izin verilebilmesi de tüzükte öngörülmüştür.

Bu hükümler, davacının iddia ettiği gibi film kontrolünün, sadece polisin tekeline bırakılmadığını, konuda bilimsel ve idari yeteneği olan makamlar temsilcilerinin de söz ve karar

sahibi bulunduklarını ve izin verilmeme ölçülerinin, Anayasa'nın 11. maddesiyle öngörülen kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni ve millî güvenlik gibi esaslar içinde kaldığını göstermektedir.

Öte yandan, memleketin bir çok yerlerinde aynı anda gösterilebilen, halk ruhiyatı üzerinde derin etkiler yapan, maşerî vicdanda geniş tepkiler yaratan bir temaşa vasıtası olan filmlerin bir kayıtlamaya tabi tutulmalarında kamu yararı vardır. Bu sebeptir ki filmlerin bir çok ileri Avrupa memleketlerinde de izne ve kontrole bağlı tutulması zarurî görülmüştür. Hatta en yeni Anayasalardan olan 1947 tarihli İtalyan Anayasa'sının 21 inci maddesiyle umumî adaba aykırı neşriyat, tiyatro ve bütün sair gösterilerin yasak olduğu ve kanunun bunları önlemeye ve cezalandırmaya elverişli tedbirleri tesbit edeceği açıklanmak suretiyle filmlerin de bazı kayıtlamalara tabi tutulacağı kabul edilmiştir. Sinema filmlerinin bir sanat eseri niteliği taşıdıkları şüphesiz olmakla beraber, edebiyat, resim, heykel gibi güzel sanatlarda da rastlandığı gibi müstehcen ve genel ahlâka aykırı fikir mahsullerinin de sanat eserleri arasında sayılamıyacağı aşîkârdır.

Polis, iç güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasını sağlamakla ödevli zabıta kuvvetlerinden biri olması itibarıyla yalnız suçların işlenmesinden sonra faillerinin yakalanması ile görevli olmayıp aynı zaman da Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun ikinci maddesinin A bendinde belirtildiği üzere kanunlara ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinde önce bunların önünü almakla da görevlidir ve bu görev de hiç şüphesiz Devletin ilkel vazifeleri arasında ön sırayı tutmaktadır.

Sinema filmlerinin kontrolüne ilişkin hüküm, film yapma ve gösterme serbestliğini esasından kayıtlayıcı nitelikte olmayıp, genel ahlâkın ve millî güvenliğin korunması ve kamu düzeninin sağlanması için alınmış zarurî bir tedbirden ibaret bulunması bakımından, bilim ve sanatı öğrenme ve öğretme, açıklama ve yayma hürriyetinin özünü zedeleyen bir mahiyet taşımakta ve Anayasa'nın sözüne ve Özüne aykırı bulunmaktadır.

Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesi hükmü, bir yasama yetkisinin devri niteliğinde telâkki edilemez. Zira, sözü geçen kanun, 1. ve 2. maddeleriyle polisin görev ve yetkilerinin sınırlarını belirtmiş, 6. madde ile de polise tanınan izin verme ve kontrol yetkisinin bu umumi sınırlar içinde kalacağını göstermiştir. Nitekim bu maddenin uygulanma esaslarını tesbit eden tüzüğün de bu sınırlar içinde kaldığı görülmektedir.

Sonuç :

Yukarıda açıklanan sebeplerden ötürü :

1- Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 2. maddesinin B bendinde yer alan (Polisin göreceği vazifelerde selâhiyetli âmirden verilecek emirlerde Memurin Kanununun 40. maddesi hükmü cari değildir.) hükmünün, Anayasa'ya aykırı olduğundan, iptaline ve iptal hükmünün Anayasa'nın 152. ve 44 sayılı kanunun 50. maddeleri uyarınca karar tarihinden başlayarak 6 ay sonra yürürlüğe girmesine Üyelerden Tefvik Gerçek, Osman Yeten, Lûtfî Akadlı ve Şemsettin Akçoğlu'nun muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile,

2- Aynı kanunun 6. maddesi Anayasa'ya aykırı olmadığından bu maddeye ilişkin iptal dâvasının reddine Üyelerden Rifat Göksu ve İbrahim Senil'in muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile,

8/7/1963 gününde karar verildi.

Başkan
Sünuhi Arsan

Başkanvekili
Tevfik Gerçeker

Üye
Osman Yeten

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Lütfi Akadlı

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Ahmet Akar

Üye
Lütfi Ömerbaş

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye İşçi Partisi, 2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesinin, Anayasa'nın 21. maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek, iptaline karar verilmesini istemiştir.

Anayasa'nın 21. maddesinin Temsilciler Meclisinde görüşülmesi sırasında, Anayasa Komisyonu Sözcüleri, filmlerin sansürü konusunu Anayasa'nın düzenlemediğini, bu işin bir Anayasa konusu olmaktan daha çok bir kanun meselesi olduğunu, kanunlarda ilgili hükümlerin yer alacağını beyan etmişlerdir.

Bu beyanlardan filmlerin sansürü işinin Anayasa dışı bırakıldığı, ancak bu mevzuun kanunla düzenlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Kanun Koyucu, Yeni Anayasa'dan önce konuyu ele alarak, 2559 sayılı kanunun 6. maddesinde düzenlemiştir. Bu madde, "hariçten gelen filmlerin gösterilmesi ve dâhilde yapılacak filmlerin çekilmesi polisin iznine bağlı olduğu, polisin, filmlerin ve senaryoların tetkik ve muayene işini alâkalı makamlarla birlikte ve nizamnamesine göre yapacağı" yazılıdır. Maddede sözü geçen tüzükte yapılmış ve bunda, kontrolün hangi makamlar tarafından ne şekilde yapılacağı ve hangi hallerde müsaade verilmeyeceği gösterilmiştir.

Kanun Koyucu, filmlerin ve senaryoların kontrolü konusunu, sınırlamak üzere, ele aldığına göre bu konuyu kendisinin etraflıca düzenlemesi, aşırı ve maksat dışı uygulama imkân ve ihtimallerini önleyecek şekilde, hangi sebeplerle filmlerin gösterilmesine veya çekilmesine müsaade edilemeyeceğini açıkça belirtmesi zorunlu olduğu kanısındayız. Ancak bu takdirdedir ki, Anayasa

Komisyonu Sözcülerinin beyan ettikleri gibi, konu, bir kanunla nizama bağlanmış sayılabilir. Kanun Koyucu ise, yabancı filmlerin gösterilmesinin, polisin iznine bağlı olduğunu öngörmekle yetinmiş, bu hükmün uygulanmasını ve bu meyanda hangi filmlerin gösterilmesine veya çekilmesine müsaade edilmeyeceğinin tesbitini tüzüğe yani yürütme organına bırakmıştır. Halbuki bu müsaadeyi vermemek, belli alanlarda kişilerin haklarını ve faaliyetlerini kısmak demek olduğundan bu kısmının esaslarını ve sınırlarını tesbit etmek yasama organının yetkilerindendir. İnceleme konusu olan 6. madde, yasama organına ait bir yetkinin yürütme organına devrini tazammun ettiğinden, Anayasa'nın 5. maddesine aykırıdır. Filmlerin hangi hallerde gösterilmesine müsaade edilmeyeceğinin tesbiti işinin tüzüğe bırakılmış olması, tüzükler Danıştay'ın incelemesinden geçtiği cihetle hukukî bakımdan bir teminat teşkil etmekte ise de, bu cihet, yasama yetkisinin devrini tazammun eden söz konusu 6. maddenin Anayasaya aykırı sayılmaması için yeter sebep teşkil edemeyeceği düşüncesindeyiz.

Bu sebeple ve yalnız bu madde yönünden, çoğunluk kararına muhalifiz.

Üye
Rifat Göksu

Üye
İbrahim Senil

MUHALEFET ŞERHİ

1- 2559 sayılı kanunun ikinci maddesi, Memurin Kanununun 40. maddesinin polise ait vazifelerde tatbik edilmeyeceğini göstermekte, fakat 40. maddedeki hükme istisna teşkil edecek başka bir hüküm de ihtiva etmemektedir.

Ortada, polise ait vazifeler bakımından tatbiki mümkün bir hüküm bulunmadığına nazaran Anayasa'ya aykırılık değil hüküm eksikliği bahis konusu olabilir. Bu eksikliğin hukukî neticelerini ele alarak ve bu neticelerin Anayasa'nın maksadına aykırı düştüğü mülâhazasına istinat ederek 2559 sayılı kanundaki hükmü iptal etmek, polise ait vazifelerde de Memurin Kanununun 40. maddesi hükmünün uygulanması sonucunu doğurur ki asıl bu sonuç Anayasa'ya aykırı düşer.

Filhakika, Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında (Acele hallerde kamu düzenini ve kamu güvenliğini korumak için kanunun gösterdiği istisnaların saklı bulunduğu) yazılıdır. Yani, Anayasa'da da polis görevlerini ilgilendiren bu konuların istisnaî hükümlere tabi tutulması lüzumlu görülmüş ve bunun ayrı bir kanunla düzenlenmesi derpiş edilmiştir.

2- Kamu düzenini ve güvenliğini ilgilendiren konular için istisnaî hükümler sevkedecek kanun yürürlüğe girinceye kadar polisin de, Anayasa'nın 125. maddesinin ilk fıkrası hükümlerine tâbi kalacağına ve 2559 sayılı kanunun ikinci maddesindeki istisna hükmüyle meydana gelen kanun boşluğu, Anayasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra kapanmış olduğuna; (Kanunsuz emir) konusunu her cepheden ele alarak düzenliyen Anayasa'nın 125. maddesinin yürürlüğe girmesinden sonra her memurun, bu arada polisin, Anayasa'nın 8. maddesi gereğince Memurin Kanununun 40. maddesi hükmünü değil Anayasa'nın 125. maddesi hükmünü tatbikle mükellef bulunmasına nazaran 40. madde hükmünün yürürlükte kaldığı düşünülemez. Binaenaleyh, polis memurlarının bu maddeye tâbi kalmaları neticesini doğuracak olan iptal kararına bu sebeple de iştirak olunamamaktadır.

Esas No.:1963/204
Karar No.:1963/179

Kararın l numaralı bendine bu sebeplerle muhalifiz.

Başkanvekili
Tevfik Gerçeker

Üye
Osman Yeten

Üye
Lütfi Akadlı

Üye
Şemsettin Akçoğlu